

Libris.RO
Responsabil pentru oameni și cărți M.

GONÇALO M. **TAVARES**

Un om: Klaus Klump

Mășinăria lui Joseph Walser

române din ciclul Regatul

Traducere din limba portugheză de
Cristina Bugheanu

Cuprins

Un om: Klaus Klump / 7

Mașinăria lui Joseph Walser / 105

Aceasta este o nouă ediție, laolaltă, a romanelor *Un om: Klaus Klump și Mașinăria lui Joseph Walser*, aparținând tetralo-*giei Regatul.*

Cele patru romane se situează în trei spații și trei timpuri diferite: unul, reprezentat de *Ierusalim*, altul, de *Să înveți să te rogi în Era Tehnologiei*; *Un om: Klaus Klump și Mașinăria lui Joseph Walser* sunt două romane care se petrec în aceeași perioadă și în același spațiu.

Dacă ar fi să numesc calitățile fizice ale unuia și ale celuilalt, aş spune că *Un Om: Klaus Klump* trimite la viteză, în timp ce *Mașinăria lui Joseph Walser*, la rezistență. La fel ca protagoniștii lor. Cele două personaje centrale se privesc și pândesc unul pe celălalt, chiar și în lipsa oricărui tip de contact direct.

Sunt două povești care se construiesc în jurul aceluiași centru și care, în această nouă ediție, citite în paralel și împreună, vor permite, cred, o lectură diferită și un alt nivel de interpretare.

Gonçalo M. Tavares
Lisabona, septembrie 2008

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

Un om: Klaus Klump

*Nimic nou. Banii nu sunt o invenție
Apărută în aer liber: au fost creați în fabrici,
În spații încărcate, în marile clădiri.
La oraș, gustul de lapte amintește acum
mai degrabă de mașinărie
Decât de vacă. Se face târziu,
iar șosetele care de dimineață
Erau albe sunt scoase acasă deja negre.
Fumul jos înghită încet gleznele
Ocupate. Orașul bea vin, iar unii părinți
Distrați cântă cântece pornografice
Copiilor, ca să adoarmă. Dacă auzi cocoșul,
Te gândești îndată că a început catastrofa.*

(Din O călătorie în India)

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

Partea I

Capitolul I

1

Steagul unei țări e un elicopter: îți trebuie benzină ca să ții steagul sus în aer; steagul nu e din pânză, ci din metal: flutură mai puțin în vânt, în fața naturii.

Trecem mai departe la geografie, încă ne aflăm în locul de dinaintea geografiei, în pregeografie. După istorie, nu mai există geografie.

Țara e neterminată ca o sculptură: privește-i geografia: îi lipsește teritoriu, o sculptură neterminată: invadează țara vecină ca să termini sculptura, sculptorule războinic.

Masacrul văzut de sus: sculptura. Toate rămășițele trupești pot însemna începutul altor probleme.

A smuls cu putere de pe sol un câine. Nu era un copac mărunț, ci un câine.

Animalele nu rezistă ca o lume botanică, nici ca o pălărie. Pălăria zboară în vânt, câinele nu, copacul niciodată. Dar uneori apare câte o tulburare mai potolită, iar natura își arată una dintre rafinamentele sale: răutatea. Zboară pălăria, câinii, chiar și copacii.

Respect pentru bărbeni și cărți
Johana ieși de la priveghi și intră într-un bar unde se cântă în mod stupid imnul, căci se juca un meci important. Coborî privirea, ceru un pahar de vin, nu servim vin femeilor, spuse bărbatul, grosolan, nu se întrerup bărbații atunci când se cântă imnul. Johana avea o piatră în buzunar, o piatră tare; se vedea că e o piatră tare, mică, dar densă; există energie în lucruri și energie violentă pe care ochii o înțeleg, Johana scoase piatra din buzunar, o puse pe tejghea. Nu e o lampă, spuse ea, dar dacă funcționează, te orbește. Dar ea nu spuse asta, o gândi. Bărbatul înțelese. Zise: dacă vrei vin, îți dau. Aduse un pahar, îl umplu cu vin.

O mașinărie înfometată. Johana se ridică și scuipă mașinăria. Bagă monede dacă vrei să asculti muzică, nu scuipa. Monede, nu scuipat, pricepi?

Johana vrea să plătească, comentează prețul: prea scump, spune. E un pahar de vin, spune bărbatul, fac eu cinste. Nu mai veni pe aici.

Bărbatul fuma o țigară, era frumos, Tânăr. Johana îl privi și ieși. Dar, de fapt, nu ieșise nici când se afla deja afară, la mai mult de o sută de metri depărtare, căci încă îl privea.

Tancurile intrau în oraș. Zgomotul militaresc intra în oraș, iar muzica liniștită se ascunde prin oraș. Cineva încerca înversunat să vândă ziarele pe stradă. Tancurile intrau în oraș, știrile se iuțeau pe hârtie.

Dar aşa ceva nu se poate: privirea devora cu repeziciuni știrile: lumea era nerăbdătoare: femeile nu mureau, dar auzeau că se moare.

Johana face pe ea în pantaloni.
M-am scăpat, spune. Iartă-mă.
(Bărbatul de lângă ea nu e fratele ei.)

O femeie extraordinară privește îndelung o furnică. O furnică, unu. Un lucru prostesc și negru. O viciate sfântă și neagră care înaintează într-o lume minusculă, mai jos de picioarele noastre, există lucruri mai jos de picioarele noastre, vezi?

O furnică ce va fi înțepată de acul indiferent al unei femei. Al unei femei uluitoare. Se spune că s-a căsătorit făcând să vibreze frazele din evanghelie: toți bărbații vedeau în vorbele blânde anunțuri seducătoare, sentințe care ascund erotismul lumii.

Bărbații mai puternici se înrolează în armată, bărbații mai puternici violează femeile care rămân în urmă, femeile inamicalor care fug.

Un soldat foarte rumen la față își lasă pantalonii bărbătești cu putere în jos, până în pământ. Brațele scot cu brutalitate rochia, ca și cum ar smulge draperiile, dezvăluind o anatomie rară: sânii de mari dimensiuni, care tremură. Bărbatul este acum și mai aprins la chip, iar penisul este la fel de roșu. Materie roșie care regulează îndelung o femeie slabă. E vineri și a mai rămas un copac în grădină, deși pe străzi trec tancuri. Nu e Johana femeia de sub soldat, dar a auzit ce i s-a întâmplat femeii de sub soldat.

Zgomotul cititului era zgomotul avioanelor pe cer. Nu bombardează ziua, spuse Klaus.

Klaus puse cartea deoparte și privi țintă zgomotul. Așa nu e sunet pentru lectură, spuse. Nu e nici sunetul firesc al cerului.

Avioanele se infiltrau în văzduhul înalt și însăpământau.

Nu mai sunt marinari, marinarii au dispărut. Au închis marea.

Au o barcă încremenită pe apă. Nu se mișcă de acolo.

Filosofia cere minimul de resurse imediate, testul vine la bătrânețe: încetineala care încă se risipește. Crește încetineala nesfârșită.

Respect pentru oameni și cărți
Copiii cu caiet nescris se bucură. Cel mai important lucru
în copilărie sunt încercările.

Un fragment de știre devine temeiul unui vers. Johana e liniștită, iar ziarul din mâinile sale e neliniștit. Cine a fost ucis azi?

Dimineața, tancurile par obiecte specifice, lucruri enorme construite anume pentru a curăța străzile. Curăță piețele, curăță gunoiul din piețe. Curăță vocile din piețe și din cafenele, curăță vocile, pentru că oamenii șoptesc atunci când trec tancurile. Ai băgat de seamă? Johana e cea care i se adresează lui Klaus.

N-ai văzut niciodată un tanc la treabă. Țara asta încă e întreagă, strada asta încă e întreagă: n-a explodat niciodată o bombă lângă tine.

E bine că avem inamicii atât de aproape, trecând cu tancurile pe străzile noastre: aşa avem certitudinea că nu vom fi bombardați.

Tancurile trec pe străzi. Străzile au numele eroilor noștri. Ei nu vorbesc limba: nu le pot spune pe nume. Se încurcă în pronunție, nu pot să accentueze silabele. Iar tancurile n-au timp să învețe limbi străine.

Klaus și-a abandonat munca, dar numai pentru azi. Lucrează la o tipografie, ba mai mult: e editor, vrea să scoată cărți care să smintească tancurile.

Asta nu e o carte, e o mică bombă.

Vrei să smintești tancurile cu proză?

Un melc abia trece, de mic ce e, pe lângă Klaus, pe la picioarele lui.

Uite cum melcii abia trec, spuse Klaus. Johana râse.

Klaus ridică dintr-o dată piciorul și strivi melcul cu putere. Se auzi un pocnet.

De ce ai făcut asta?

Klaus nu răspunse.
Respect pentru oameni și cărți

Să nu vezi nimic înseamnă să rămâi ascuns.

E prea mult asfalt în țara asta. Bărbații curajoși nu mai au păduri suficiente ca să se ascundă.

O treime din bărbații din oraș stătea ascunsă. Dar există încă o oarecare inconsecvență printre învingători. Se plimbau pe străzi și uneori zâmbeau, alteori erau nemiloși.

Ieri au amenințat că îi sparg ochelarii lui Klaus. Klaus a îngenuncheat: a sărutat cizmele unui bărbat.

Klaus și-a amintit de copilărie: îi era rușine când nu știa să rezolve o problemă de algebră. Roșu la față, privea numerele din partea stângă a unui semn și alte numere din partea dreaptă a aceluiași semn. Cei care reușeau să rezolve ecuațiile erau pentru el, la acea vîrstă, eroi. Sunt frumoase vremurile în care admirăm matematicienii.

Lui Klaus nu i-a fost rușine atunci când a sărutat cizma dreaptă a soldatului. Mai târziu i-a fost. Departe de faptă. Pentru că, atunci când îți e frică, nu îți-e rușine sau rușinea ocupă mai puțin spațiu decât spaima, care e uriașă. Și, de aceea, nu există.

Abia mai târziu și-a amintit cum i se facea rușine, stând în picioare la tablă, cu o ecuație în față, în timp ce profesorul îl privea, iar el nu știa cum să o scoată la capăt. Se simțea ca într-un labirint, fiecare ecuație era un labirint din care nu știa cum să iasă.

Nu știu să rezolv, spunea micul Klaus. Și atunci vedea cum profesorul începe să zâmbească.

Profesorul zâmbea rar. Nu zâmbea niciodată. Zâmbea doar atunci când vreun elev greșea sau cobora brațele și spunea: nu ștui să rezolv.

Profesorul îi cerea atunci lui Klaus să se aşeze cu fundul în sus, aplecat peste catedră și îi cerea să-și coboare pantalonii. Îl

bătea cu o vergea groasă de lemn. Îl bătea de trei ori cu putere.
Respect pentru oameni și cărți
Iar Klaus ura de trei ori matematica.

Rușinea nu există în natură. Animalele cunosc legea: puterea, puterea; puterea. Cel slab cade și se supune celui puternic. Inundația, ploile, mamiferul cel mai greu și mai rapid și mamiferul mărunt. Primatele, reptilele, peștii mari și peștii mici, cascada: ai văzut vreodată vreun animal să cadă?, nu există nici cea mai mică urmă de compasiune între animale și apă, marea a înghițit mii și mii de câini încă de la începutul lumii. Nu există nici cea mai mică urmă de compasiune între apă și plante, între pământul care se prăbușește și micuțele animale nou-născute. Natura merge înainte cu cei puternici și orașul merge înainte cu cei puternici: ce nu înțelegi? Ce ai vrea?

Nu există animale nedrepte, nu fi prost. Nu există inundații nedrepte sau prăbușiri de teren din răutate. Nedreptatea nu face parte din elementele naturii, un câine, da, la fel și un copac și o întindere vastă de apă, dar nedreptatea, nu. Dacă nedreptatea ar deveni organism – ceva ce moare – atunci, da, ar face parte din natură.

Oamenii au vrut să includă în natură lucruri inventate de către cei slabii: cei slabii sunt cei care au inventat nedreptatea, pentru ca mai apoi să poată inventa compasiunea. Nici măcar apa lină nu știe ce e nedreptatea. Vrei să fii mai bun decât o substanță chimică ce se scrie atât de simplu: H_2O ? Nu fi prost. Privește tancurile: trage în ele sau împotriva lor. Viața în vreme de război n-are decât două direcții: cu ei sau împotriva lor. Dacă nu vrei să mori, sărută cizmele celui mai puternic și gata.

În acest timp, astrele mizerabile continuă să se afle într-o armonie pașnică.

Johana privește pe fereastră. Klaus, amantul ei, încă nu a sosit. Până când amantul nu ajunge acasă, femeia nu se îndepărtează

de fereastră. Ferestrele există pentru că amanții există și pentru că amanții nu au ajuns încă acasă. Ferestrele dispar atunci când persoanele iubite se întorc. Privește frigul, furtuna de afară.

Klaus nu a venit încă. Oare se va întoarce Klaus cu ambele mâini, aşa cum a ieșit?

Uneori, lumea le taie o mâna bărbaților care se află de partea de din afară a ferestrei. Privește lumea, lumea are un tăiș.

Capitolul II

1

Klaus e un bărbat înalt. A cunoscut-o pe Johana pentru că ea a privit pe deasupra unui gard viu de un verde aprins și a privit pe deasupra unei primăveri încă și mai verzi decât gardul viu. Glumeau deseori:

Dacă nu erai atât de înalt, nu te-aș fi zărit pe deasupra gardului viu.

Iar Klaus îi spunea Johanei:

Dacă nu eram atât de înalt, gardul viu ar fi fost mai scund.

Klaus credea în destin mai mult decât Johana. Totuși, nu pot exista două schimbări în lume care să ducă în același punct. Dacă Klaus ar fi fost mai scund, aceasta ar fi însemnat o schimbare în lume. Dacă și gardul viu ar fi fost mai scund, ar fi însemnat două schimbări în lume. Dacă există două fapte diferite în trecut, atunci nu s-ar fi putut întâmpla același lucru. Destinul are propria lui logică. E nevoie de calcule complexe ca să înțelegi ce s-ar fi putut întâmpla, în loc de ceea ce s-a întâmplat. Există prea multe posibilități ca să se întâmple mereu același lucru. Lumea e diversă și e mare. Lumea ar fi trebuit să fie un tunel unde să intri dimineața și să ieși seara. Fără ramificații. O canalizare orientată, aşa cum există în case. Deschizi robinetul și știi că va curge apă. Sau nu va curge apă. Există doar două posibilități.

Se mai poate și să curgă puțină apă sau multă, spunea totuși Klaus, mereu există variații între da și nu.

Nu ești femeie, spuse Johana, nu cunoști anumite idei și nici anumite piruete.

Klaus era un bărbat înalt și îi plăcea să lucreze în oraș. Se îmbrăca de parcă nu ar fi cunoscut hainele pe care le purta: o cunoaștere recentă, glumea Johana, pantalonii nepotriviți pe corp, părul părea făcut dintr-o altă substanță, părul nu face parte din cap, spunea Klaus, și purta culori amestecate într-un chip imposibil; Johana spunea: trăiesc cu speranța că într-o zi vei devini pictor, și râdea. Klaus intra în hainele sale ca într-o cameră dezordonată de hotel. Înainte de război, se distrau împreună.

Klaus, pe vremea aceea, edita cărți perverse.

Dar Klaus, când se afla de partea de din afară a ferestrei, era un bărbat mărunt. Johana mijea ochii, forțându-și privirea pentru a-l zări, nerăbdătoare. Ochii ca un microscop care mărește: de multe ori, asta înseamnă să aștepți cu teama că celuilalt i se poate întâmpla ceva.

În copilărie, Johana obișnuia să silabisească tare, pentru ca mama ei să o audă. Mama Johanei era o femeie nebună. Întrerupea viața normală mare parte din timp, iar pauzele erau halucinații. Odată, mama Johanei și-a făcut singură o rană pe sex, cu o lamă. În acea zi, familia ei a înțeles că ea nu-și mai putea petrece zilele singură. Le era frică de ea.

Starea mamei Johanei se înrăutătea primăvara, nimeni nu știa de ce. Casa avea o mică grădină, cu un copac mare și un gard viu. Mamei Johanei îi plăcea să tundă gardul viu, gardul frumos nivelat o liniștea. Dar mama Johanei nu reușea să taie gardul viu drept. Avea ceea ce Johana numea o vedere nefericită. O vedere care nu vrea să vadă bine. O vedere care s-a deteriorat, dar nu din cauze fiziole. Cum se poate explica? Nu vedea bine.